

ЗАХИСТ ПЛОДОВОГО РОЗСАДНИКА ВІД ВІЧКОВОЇ ГАЛИЦІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ БІОЛОГІЇ Й ШКІДЛИВОСТІ В ЦЕНТРАЛЬНОМУ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

**Й.Т. ПОКОЗІЙ, доктор біологічних наук,
Ю.П. ЯНОВСЬКИЙ, доктор сільськогосподарських наук,
І.С. КРАВЕЦЬ, кандидат сільськогосподарських наук,
О.Г. СУХОМУД, кандидат сільськогосподарських наук**
**Національний аграрний університет
Мліївський інститут садівництва ім. Л.П. Симиренка УААН
Уманський державний аграрний університет**

Наведено результати досліджень з вивчення особливостей біології й шкідливості вічкової галиці та захисту полів плодового розсадника від шкідника в Центральному Лісостепу України.

Плодовий розсадник, вічкова галиця, особливості біології, шкідливість.

Одним із шляхів інтенсифікації садівництва в Україні є закладання високоінтенсивних, скороплідних промислових насаджень. У зв'язку з цим зростає потреба в садивному матеріалі та його якості [2, 6, +11], що вимагає правильної організації розсадника і своєчасного захисту рослин від шкідників та хвороб [3, 9, 18].

Значної шкоди плодовим розсадникам Центрального Лісостепу України завдають три види родини галиці (*Cecidomyidae*): яблунева листкова, грушева листкова і вічкова. Остання живиться камбієм і проточує поздовжні ходи в деревині, прищепленій бруньці, що призводить до всихання окулянтів [1, 4-5, 7-8, 12-13, 15-16, 19].

В останні десятиріччя спостерігається значне збільшення їх шкідливості, що пов'язано з комплексом чинників [17]. Це потребує детального вивчення особливостей розвитку галиць та вдосконалення захисту плодкових розсадників з урахуванням біоценотичних вимог до агроценозу багаторічних насаджень.

Протягом 1995-2006 рр. у інсектарії відділу захисту рослин і дослідному господарстві Мліївського інституту садівництва УААН, а також науково-дослідній станції УДАУ проводилися дослідження щодо вивчення особливостей біології, шкідливості та захисту плодового розсадника від вічкової галиці.

Методика досліджень. Екологічні особливості і господарське значення шкідника вивчали в природних умовах агроценозу розсадника яблуні, а також за постановки лабораторно-польових дослідів.

Динаміку чисельності фітофага і пошкодження ними рослин визначали методом регулярних обліків на постійних контрольних

рослинах, розташованих рівномірно в дослідних насадженнях. Крім того, щорічно проводили осінні і весняні обстеження щільності шкідника в насадженнях перед зимівлею і виживання його після зимівлі.

Середню заселеність шкідником рослин у полі вирощування саджанців враховували способом огляду 100 місць щеплень в облікових саджанців у кожному з варіантів [14].

Саджанці яблуні і груші різних районованих сортів отримано способом окультурення підщеп (вегетативних і насінних) при проведенні літньої операції (вічкування).

Сівозміна плодового розсадника була такою: чорний пар, перше поле розсадника – дички (в кінці липня-на початку серпня проводять вічкування), друге поле розсадника – однорічки (в кінці сезону – саджанці встановленого стандарту), третє поле розсадника – дворічки (саджанці встановленого стандарту), ячмінь з підсівом багаторічних трав, багаторічні трави, багаторічні трави.

Підщепа — сіянець яблуні сорту Антонівка звичайна та груші сорту Олександрівка.

Рельєф місцевості рівний, ґрунт на ділянці малогумусний, типововилужений чорнозем (вміст гумусу 2,9-3,3%, РН – 5,4-6,0; P₂O₅ – 10-21 мг на 100 г ґрунту; K₂O – 7,4-10,6 мг на 100 г ґрунту).

Щільність вічкової галиці враховували методом огляду щеплених бруньок на рослинах у кожному з варіантів.

Ефективність дії випробовуваних препаратів визначали на десятий день після обробки рослин за формулою Аббота [17]:

$$E \text{ дії} = 100 \times (A - B) / A,$$

де E дії – зниження щільності шкідника після обробки, %;

A – щільність личинок комах до обробки, екз./рослину;

B – щільність личинок комах після обробки, екз./ рослину.

Догляд за рослинами проводили згідно з загальнозастосовуваною технологією вирощування саджанців [8].

Отримані результати обробляли засобами математичної статистики на основі пакета прикладних програм „Statistika” методом дисперсійного аналізу [10].

Результати досліджень. Погодні умови (1995-2006 рр.) в цілому були сприятливими для вирощування саджанців яблуні та розвитку вічкової галиці.

Дані досліджень свідчать, що шкідник пошкоджує саджанці яблуні і груші, завдає значних збитків у регіоні, особливо за останні десять років, спричиняючи загибель 28,8-68,1% щеплених бруньок (вічок), незалежно від видового і сортового складу рослин.

Встановлено, що зимують личинки в ґрунті на глибині 3-5 см. У другій половині травня (1995, 1997-2005 рр.) - першій половині червня (1996, 2006 р.) спостерігався літ імаго фітофага, які відкладали яйця на окулянти в місцях щеплення. Відродження личинок розпочинається на

8-10-й день, вони проточують поздовжні ходи в щепленій бруньці, що призводить до всихання окулянтів.

За нашими спостереженнями літ імаго другого покоління розпочинається з середини липня і триває до кінця місяця, а третього - з початку серпня до середини вересня (1997, 2000, 2003, 2005 рр.). Сприятливими умовами для розвитку фітофага є помірна тепла погода (18,6-25,4°C) і відносна вологість повітря 70-80%. Починаючи з середини жовтня і до початку зниження температури повітря (нижче +10°C) личинки закінчують живлення і ховаються в ґрунт.

Для розвитку одного покоління шкідника необхідна сума ефективних температур від 273,9°C до 290,8°C (нижній поріг 15,3°C).

Встановлено, що обприскування інсектицидом вегетуючих рослин є найбільш доцільним під час масового льоту шкідника (початок відродження личинок), а саме: в кінці травня – на початку червня, з середини липня і до кінця місяця, з початку серпня і до середини вересня, враховуючи особливості розвитку шкідника кожного року (табл.1).

1. Ефективність дії сучасних інсектицидів проти першого покоління вічкової галиці (сорти Улюблена Клаппа, Пепінка золотиста, середнє за 1995-2006 рр., лабораторний дослід)

Варіант	Норма витрати препарату, л(кг)/га	Ефективність дії на сортах, %	
		груша	яблуня
Контроль (обробка водою)	-	0,3	0,8
БІ-58 новий, к.е. (еталон)	2,0	70,9	71,6
Регент, в.г.	0,02	99,9	99,8
Маврік 2Ф, 22,3% ФЛО	0,5	99,9	99,1
Каліпсо, 480 SC, к.с.	0,25	99,9	99,9
Конфідор, в.р.к.	0,25	99,9	99,9
Конфідор Максї, в.г.	0,07	99,9	99,8
Моспілан, р.п.	0,30	97,1	96,4
Актара, 25 WG, в.г.	0,14	99,9	99,1
Актара 240 SC, к.с.	0,15	99,9	99,8
Базудин, 600 EW, в.с.	1,2	96,1	93,4
Золон, к.е.	2,0	87,2	86,2
Шерпа, 25 KE, к.е.	0,3	85,1	87,1
Бульдок, к.е.	0,5	91,6	80,4
Пірінекс, 40,8% к.е.	2,5	77,8	76,1
Золон, к.е. + Шерпа, 25 KE, к.е.	1,0+0,15	94,2	96,4
НІР ₀₅		1,15	0,81

Дослідженнями встановлено, що ефективним проти вічкової галиці є обгортання місця щеплення (літнього і зимового) ґрунтом на сіянцях

яблуні сорту Антонівки звичайної і сіянцях груші сорту Олександрівка (табл.2.).

2. Загибель щеплених вічок при обгортанні ґрунтом окулянтів саджанців на насінних підщепах яблук

Варіант	Сорт груші								Сорт яблуні				НІР ₀₅
	Улюблена Клаппа	Велика літня	Корсунська	Платонівська	Чарівниця	Зеленка мліївська	Зимова мліївська	Папіровка	Мелба	Пепінка золотиста	Чарівне	Ровесник Гагаріна	
Дослід	0,6	0,6	1,0	0,7	0,7	0,9	0,6	0,4	0,3	1,4	1,0	0,5	1,29
Контроль	29,1	30,6	30,9	40,8	40,8	29,6	30,8	39,4	32,1	47,6	33,8	32,4	

Примітка. *Дослід – з обгортанням ґрунтом окулянтів саджанців
Контроль – без обгортання.

На саджанцях, отриманих способом окультурення вегетативних підщеп яблуні (ММ.106, 62-396, 54-118) і груші (айва А), цей прийом є неможливим, оскільки згідно з сучасними технологіями їх вирощування вічкування проводиться на висоті 10-20 см від кореневої шийки, коли на сильнорослих підщепах розріз робиться на висоті 3-4 см вище кореневої шийки [11].

Висновки. Вічкова галиця є небезпечним шкідником у полях вирощування саджанців плодкових культур. Якщо не проводити захисних заходів щодо зниження шкідливості цього фітофага загибель щеплених бруньок (вічок) становитиме 28,8 – 68,1%, незалежно від видового і сортового складу рослин.

Препарати Базудин, 600 EW, в.с. (1,2 л/га), Маврік 2Ф, 22,3% ФЛО (0,5 л/га), Конфідор, в.р.к. (0,25 л/га), Конфідор Максі, в.г. (0,07 кг/га), Каліпсо 480 SC, к.с. (0,25 л/га), Моспілан р.п. (0,30 кг/га), Актара 25 WG, в.г. (0,14 кг/га), Актара 240 SC, к.с. (0,15 л/га), Регент, в.г. (0,02 кг/га), Бульдок, к.е. (0,5 л/га), суміш Золону, к.е і Шерпи, 25 KE, к.е. в половинних нормах (1,0 л/га + 0,15 л/га) можна рекомендувати до постійної реєстрації Міністерству охорони природного навколишнього середовища України проти вічкової галиці в полях вирощування саджанців плодкових культур. Обприскування цими препаратами 2-3 рази впродовж вегетації (починаючи з кінця травня – початку червня) призводить до загибелі личинок шкідника і забезпечує отримання високосортного садивного матеріалу яблуні.

Список літератури

- 1.Алексеева С.А. Борьба с вредителями и болезнями в плодовых питомниках Кабардино-Балкарии // Садоводство. –1985. – №3. – С. 17-19.
- 2.Болдырев М.И. Обоснование интегрированной защиты яблони от вредителей в условиях интенсификации садоводства в ЦЧЗ: Автореф. дис...д-ра с.-х.наук /Укр. с.-х. акад. – К., 1986. — 50 с.
- 3.Болотникова В.В., Новицкая Л.И., Велента Н.Е. Защита питомников от вредителей и болезней // Защита растений. — 1984. — №12. — С. 16-19.
- 4.Васильев В.П., Лившиц И.З. Вредители плодовых культур. — М.: Колос, 1984. — 399 с.
- 5.Васильев В.П., Лісовий М.П. Довідник по захисту плодкових культур. — К.: Урожай, 1993. — 222 с.
- 6.Воеводін В.В. Садівництво України, сьогодні і майбутнє // Сад, виноград і вино України. - 2001. - №12. - С. 2-5.
- 7.Довідник із захисту рослин / Л.І.Бублик, Г.І.Васечко, В.П.Васильєв та ін.; За ред. М.П.Лісового. — К.: Урожай, 1999. — С. 349-401.
- 8.Довідник по захисту садів від шкідників і хвороб / А.С.Матвиевский, В.М.Ткачев, Ф.С.Каленич и др.; Под ред. А.С.Матвиевского. — К.: Урожай, 1990. — С. 39-40, 45-48, 56-57, 240-241.
- 9.Дорожкин Н.А., Болотникова В.В., Велента Н.Е., Новицкая Л.Н. Защита плодовых культур в питомниках // Защита растений. — 1986. — №7. — С. 36-37.
- 10.Доспехов Б.А. Методика полевого опыта. — М.: Агропромиздат, 1985. — С. 122-127.
- 11.Концепція розвитку садівництва в Українській РСР до 2005 року / Андриенко М.В., Васюта В.М., Шестопаль О.М. и др.; Под ред. М.В.Андриенко. — К.: Міська друкарня Києво-Святошинського району, 1990. — С. 4-5.
- 12.Мамаев Б.М. Эволюция галлообразующих насекомых — галлиц. — Л.: Наука, 1968. — 72 с.
- 13.Мамаев Б.М. Галлицы, их биология и хозяйственное значение. — М.: Из—во АН СССР, 1962. — С. 52-68.
- 14.Методики випробування і застосування пестицидів / С.О. Трибель, Д.Д.Сігарьова, М.П.Секун, О.О.Іващенко та ін. / За ред. проф. С.О. Трибеля. - К.: Світ, 2001. – 448 с.
- 15.Патерило Г.А., Верещагина В.В., Флоринская Г.Н. Новое в борьбе с болезнями и вредителями в плодовом питомнике // Садоводство, виноградарство и виноделие Молдавии. — 1963. — №1. — С. 47-50.
- 16.Савковский П.П. Атлас вредителей плодовых и ягодных культур. — К.:Урожай, 1990. — С. 10-19.
- 17.Трибель С.О. Проблеми фітосанітарії агроценозів і шляхи її вирішення // Пропозиція. — 1998. — №9. — С. 10-11.
- 18.Чепурная В.И. Вредная фауна питомника //Защита растений. — 1985. — №7. — С. 32.

19.Hering M.Dr. Die Okologie der Blattminierenden insektenlarven. — Berlin, 1926. — S. 18-19.

Защита плодового питомника от глазковой галицы, особенности ее биологии и вредоносности в Центральной Лесостепи Украины

Й. Т. Покозий, Ю.П. Яновский, И.С. Кравец, О.Г. Сухомуд

Приведены результаты исследований по изучению особенностей биологии и вредоносности глазковой галицы и защиты полей плодового питомника от вредителя в Центральной Лесостепи Украины.

Плодовый питомник, глазковая галица, особенности биологии, вредоносность.

Fruit breeding nursery protection against eye Cecidomydae, peculiarities of its biology and injuriousness in the Central Forest Steppe of Ukraine

I.T. Pokozii, Yu.P. Yanovkyi, I.S. Kravets, O.G. Suhomyd

*The results of investigation of the biological peculiarities and damage *Thomasiniana oculiperda* Rubs. , as well as the protection of the nurseries from pests in the Central Forest – Steppe Zone of Ukraine were introduced.*

Fruit breeding nursery, eye Cecidomydae, biological peculiarities, injuriousness.